

نویسنده: فرشاد لویزه*

استقرار استاندارد

سیستم‌های مدیریت زیست‌محیطی ISO 14000 ضرورت‌ها، پیامدهای منفی

۱. مقدمه

رشد روزافزون جمعیت، توسعه بی‌رویه شهرنشینی، فشار بر منابع محدود محیط زیست و نیز لزوم کاربرد موازین و معیارهای مدون به منظور انطباق توسعه مدرنیسم با محیط زیست در سنوات اخیر، موجب شده برنامه ریزی‌های توسعه در بسیاری از کشورهای جهان، بر اصول توسعه پایدار و سیاست حفاظت از محیط زیست استوار شود.

روند پویا در توسعه صنعتی کشورها، در صورتی تداوم خواهد یافت که احترام به محیط زیست و موازین مبتنی بر حفظ آن، به طور کلی در تفکر، سیاست و خط مشی مدیران و برنامه ریزان این کشورها متجلی شده باشد. دستیابی به هدف ممانعت از بروز پیامدهای نامطلوب زیست محیطی در اثر توسعه صنعتی، صرفاً از طریق ایجاد یک سیستم قابل اجرا و بهبود مستمر عملکرد آن، یا به عبارت بهتر، از طریق ایجاد یک سیستم مدیریت زیست محیطی^۱ میسر است. این سیستم در هر مجموعه‌ای اعم از: خدماتی، صنعتی، معدنی، بازرگانی و... نظم‌بندی و هماهنگی‌های لازم را در راستای به‌کارگیری و تخصیص، پایش^۲ اقدامات پیشگیرانه و کنترل آلودگی‌ها، توسعه و گسترش فضای سبز، طراحی محیط و... فراهم می‌سازد.

۲. آشنایی با سازمان بین‌المللی استاندارد و بررسی سرفصل‌های کلی سری استانداردهای ISO 14000

ISO (سازمان بین‌المللی استاندارد)^۳ در سال ۱۹۴۷ به منظور جهانی کردن استاندارد تأسیس شد و متولی امور تهیه و تدوین استانداردهای سری ISO است. این سازمان کمیته‌ها و نمایندگی‌هایی در سطح جهان دارد و شرکت‌ها و سازمان‌هایی نیز به صورت قراردادی با این سازمان و نمایندگی‌های آن همکاری دارند. این سازمان در ۳۲ کشور

چکیده

انقلاب صنعتی در قرن نوزدهم میلادی دستاوردهای ارزشمندی برای بشر به همراه داشته است، اما این ثمرات در مقایسه با زیان‌هایی که بر اثر توسعه نابایدار و بهره‌برداری از منابع طبیعی به بار آمده است، چندان به چشم نمی‌آید. آلودگی محیط زیست که از نتایج تلخ توسعه بی‌رویه به‌شمار می‌آید، امروزه در بسیاری از کشورهای جهان موجب نگرانی جدی شده و برای سکنه کره زمین، به صورت یک دغدغه بزرگ درآمده است. نابودی گونه‌های زیستی، به‌خطر افتادن منابع آب، خاک و هوا و نیز تهدید تنوع فرهنگی در سینه‌دم قرن بیست و یکم، موجب شده که بحث توسعه پایدار برای کاهش اثرات بحران کنونی، از یک دهه پیش مورد توجه مجامع جهانی قرار گیرد. نوشتار حاضر درآدمی است بر بررسی ضرورت استقرار استاندارد سیستم‌های مدیریت زیست محیطی و بررسی پیامدهای منفی آن که بیش تر جنبه فرهنگی دارد.

نمایندگی دارد و تعداد نمایندگی‌ها و مؤسسات صادرکننده در این کشورها به حدود ۲۰۰ مورد بالغ می‌شود. استانداردهای ISO با معادل‌های تعریف شده آن، تقریباً در ۹۰ کشور از جمله کشورهای قدرتمند و توسعه یافته جهان اعتبار دارد و حتی در برخی از کشورها به عنوان استاندارد ملی شناخته شده است. کمیته فنی شماره ۲۰۷ «سازمان بین‌المللی استاندارد»، به منظور دستیابی به طراحی سیستماتیک، منظم، فراگیر و قابل اجرا برای استقرار سیستم‌های مدیریت محیط زیست، شش کمیته فرعی و یک گروه کاری را برای تشریح الزامات و موازین استقرار سیستم تعیین کرد که نتایج کار کمیته‌های فرعی و گروه کاری متشکله، به این شرح و در قالب مجموعه استانداردهای سری ISO 14000 تدوین و منتشر شد:

الف) سری ISO 14001 مشخصات همراه با راهنمای استفاده

ISO/CI702/Sc1

ب) سری ۱۴۰۱۰ ممیزی سیستم‌های مدیریت زیست محیطی

ISO/CI702/Sc2

پ) سری ۱۴۰۲۰ رده بندی زیست محیطی ISO/CI702/Sc3

ت) سری ۱۴۰۳۰ ارزیابی مخابرات زیست محیطی

ISO/CI702/Sc4

ث) سری ۱۴۰۴۰ ارزیابی چرخه حیات ISO/CI702/Sc5

ج) سری ۱۴۰۵۰ مفاهیم و عبارات زیست محیطی

ISO/CI702/Sc6

چ) سری ۱۴۰۶۰ جنبه های زیست محیطی استاندارد محصول

ISO/CI702/Gw1

۲. بررسی ضرورت استقرار سیستم مدیریت محیط زیست در سازمان‌ها

استاندارد ISO ۱۴۰۰۱، یکی از استانداردهای سری ISO ۱۰۰۴۱ است که نسخه نهایی آن در سپتامبر ۱۹۹۶ توسط کمیته فنی ۲۰۷ سازمان بین المللی استاندارد منتشر شده است. این استاندارد جهانی برای ایجاد و راهبری سیستم هماهنگ مدیریت محیط زیست در هر سازمان تهیه شده است. استانداردهای بین المللی سری ISO ۱۴۰۰۱ مجموعه ای از استانداردهای زیست محیطی اختیاری هستند که مدیران سازمان‌ها در حال حاضر می توانند، به صورت داوطلبانه آن‌ها را به کار گیرند. این استانداردها توسط ۳۰ کشور صنعتی جهان تهیه و پذیرفته شده اند و کشورهای مذکور امتیاز ویژه ای برای شرکت‌ها و سازمان‌های رعایت کننده این استانداردها قائل هستند. با توجه به بازار پرتحول و رقابت آمیز کنونی، به نظر می رسد که در آینده نزدیک اجرای ISO ۱۴۰۰۱ یا دیگر استانداردهای مشابه آن اجتناب ناپذیر شود.

بدیهی است استانداردهای زیست محیطی در آینده ای نه چندان دور، نه تنها روند فعالیت های صنعتی- تولیدی و روابط اقتصادی را متحول خواهند ساخت، بلکه بر بهبود کیفیت محیط زیست و منابع طبیعی نیز تأثیر خواهند گذاشت. برخی از امتیازات استفاده از این استانداردها عبارتند از: کاهش پیامدهای ناگوار ناشی از عملکرد سازمان بر محیط زیست، افزایش بهره وری و بازدهی کار و کالا، افزایش کارآمدی انرژی، صرفه جویی در مصرف منابع انرژی و به کارگیری انرژی های پاک، استفاده مناسب از منابع اولیه و جایگزینی منابع تجدیدپذیر به جای منابع تجدیدناپذیر، به کارگیری مواد و فرآیندهای پاک و یا کم آلاینده در فناوری

و صنعت، فراهم شدن زمینه استفاده از روش های بازیافت و استفاده مجدد از مواد، کاهش هزینه ها، افزایش مقبولیت اجتماعی، فراهم شدن زمینه رقابت سالم، و گسترش بازار داخلی و دستیابی سریع تر و آسان تر به بازارهای جهانی. بنابراین احراز گواهینامه ISO ۱۴۰۰۱ در یک سازمان، به معنی بهره مالی در درازمدت، اعتبار اجتماعی و جهانی، تضمین در حفظ و بهسازی محیط زیست و بالاخره، توسعه بازارهای داخلی و بین المللی است.

استاندارد مشخصات سیستم مدیریت زیست محیطی ISO ۱۴۰۰۱ یک استاندارد کلی است و برای همه سازمان‌ها، از هر نوع و اندازه، قابل کاربرد می باشد. الزامات مشخص شده در این استاندارد حاصل توافق بین اعضای کمیته های بین المللی مربوطه متشکل از نمایندگان صنایع، دولت‌ها و مصرف کنندگان است. البته این استاندارد برای سازمان‌ها الزامات قانونی و حقوقی ایجاد نمی کند. به علاوه، مطابقت با این استاندارد نیز به عنوان تضمینی برای مصونیت در برابر اتهامات و دادخواست های حقوقی علیه سازمان، محسوب نمی شود. بسیاری از شرکت‌ها در دنیا، حتی قبل از نهایی شدن برخی از استانداردهای سری ISO ۱۴۰۰۰ متوجه این مسأله بودند که نسبت به تدوین این استانداردها باید چه واکنشی نشان دهند. در بعضی موارد، شرکت‌ها از پیش تصمیم به اخذ گواهینامه مطابقت با استاندارد ISO ۱۴۰۰۱ گرفتند، اما اکثر مدیران اجرایی هنوز در شگفت هستند که اخذ گواهینامه برای سازمان، هزینه است یا یک سرمایه گذاری؟! پاسخ این سؤال به روشی که سازمان‌ها در اجرای ISO ۱۴۰۰۱ اتخاذ می کنند، بستگی دارد. اگر سیستم مدیریت محیط زیست تنها بر تضمین تطابق قانونی با استاندارد متمرکز باشد، این سیستم یک هزینه است که مزیت اصلی آن کاهش جریمه‌ها و خسارت های احتمالی ناشی از آلودگی هاست. در کشورهای در حال توسعه، به دلیل شناخت کمی که در مورد مزایای سیستم مدیریت محیط زیست و عملکرد زیست محیطی بهبود یافته وجود دارد، هدف اصلی از برقراری سیستم مدیریت محیط زیست تنها تطابق قانونی با الزامات استاندارد است. در حالی که اگر سیستم بر مبنای بهسازی فرآیندهای تولید و طراحی محصولات و خدمات سازگارتر با محیط زیست متمرکز باشد، نه تنها هزینه های بهره برداری و بدهی های بالقوه کاهش می یابد، بلکه استقرار این سیستم در سازمان باعث جلب رضایت مشتری و افزایش سهم بازار برای سازمان می شود.

۴. مزایای استقرار سیستم مدیریت زیست محیطی

۱-۴. پیشگیری از آلودگی همگام با شناخت پیامدهای زیست محیطی توسعه صنعتی و تلاش برای حذف آلودگی در منبع تولید.

۲-۴. به حداقل رساندن ضایعات و افزایش کارایی انرژی، اصلاح فرآیندهای تولید و پیشگیری از مدیریت بحران.

۳-۴. اجتناب از هزینه های پیش بینی نشده به دلیل وضع جرایم و نهایتاً بهبود انطباق با موازین قانونی.

۴-۴. امکان کسب بودجه از طریق سرمایه گذاری های فراملی، به عنوان مثال از طریق اسکاپ و بانک جهانی.

۵-۴. امکان رقابت و نمایش توان معدنی و توسعه پایدار فعالیت های سازمان.

۶-۴. افزایش سهم بازار و نیز جلب رضایت مشتری به عنوان یکی از هشت اصل مدیریت کیفیت.

۷-۴. بهبود نمای عمومی سازمان در ضمن رقابت فراملی، همگام با تبلیغات در زمینه بهره وری سبز.^۲

۵. مقایسه استقرار استانداردهای ISO در کشورهای در حال توسعه و پیشرفته

استانداردهای سری ISO در کشورهای متمدنی اغلب به صورت استانداردهای داخلی تعریف شده اند. سازمان های استاندارد داخلی مراقب رعایت کامل استانداردهای تولید هستند. به عنوان مثال، در آمریکا استانداردهای ISNA، CQSA و سری های Q۹۰ و در انگلستان، SB۵۷۵۰ و در اروپا، استاندارد NE۹۲۰۰۰، همگی از استانداردهای تعریف شده داخلی و معادن استانداردهای ردیف ISO ۹۰۰۰ هستند.

در برخی از کشورها مثل آمریکا، مؤسسات استاندارد داخلی از مؤسسه استاندارد بین المللی ISO نمایندگی دارند و بنابراین، داشتن استاندارد معادن در واقع به معنی داشتن گواهینامه ISO نیز هست. در واقع استانداردهای ISO برای نشاندار کردن محصول خاصی تهیه نشده است. بلکه ساختار تشکیلاتی، روش های اجرایی و نیز سیستم هایی را که مولد کیفیت باشند، استاندارد و گواهی می کند. بنابراین برخلاف تصور، به صرف این که یک مؤسسه، نهاد، کارخانه یا سازمان گواهی ISO گرفته باشد، نمی توان گفت که دارای محصولات با کیفیتی نیز هست. استاندارد ISO به مثابه ایجاد امیدواری برای آینده است؛ به طوری که اگر گیرنده گواهینامه شرایط آن را رعایت کند، کیفیت مدیریت و لاجرم تولید بهینه در

سازمانش می تواند بهبود یابد.

در بسیاری از کشورهای پیشرفته دنیا، شرکت هایی که از تولید و محصول مرغوب برخوردارند، در واقع اعتنایی به این گواهینامه نیز ندارند. در حال حاضر در بسیاری موارد مشارکت در پروژه های مرتبط با صدور خدمات فنی و مهندسی، استانداردهای داخلی جوابگوی تعیین کیفیت کالا، خدمات و تولیدات آن هاست و برای تولید یا مهم تر از آن مصرف کالاها در این گونه کشورها، هیچ نیازی به داشتن گواهینامه ISO احساس نمی شود. کمپانی های معروف دنیا نیز یا به علت معروف بودن و یا به علت جلوگیری از افشای اسرار داخلی و یا به دلیل این که تولیدات آن ها از استانداردهای معتبر داخلی تبعیت می کند، برای مصرف کالا در داخل کشور یا فروش آن در کشورهای دیگر، به این گواهینامه توجه خاصی معطوف نمی دارند. ولی همان طور که اشاره شد، برخی از سازمان ها در برخی از کشورها و به ویژه در جهان سوم، برای صدور برخی از خدمات و کالاها خود را ناچار به رعایت مفاد و نیز گرفتن گواهینامه ISO می بینند. در کشورهای در حال توسعه، استانداردهای ISO رواج بیش تری پیدا کرده است که تب کاذب اخذ گواهینامه و تبلیغات مربوط به آن در مواردی ممکن است به جا و در اکثر موارد نابه جا باشد.

۶. استقرار ISO در ایران، بررسی بایدها و نیایدها

در کشورهای در حال توسعه، گواهینامه ISO، استقرار آن و بالاخره داشتن آن تفاسیر خاص خود را دارد. در این گونه کشورها، گسترش گواهینامه ISO بیش از آن که نظم پایداری را توسعه دهد، بیش تر ناشی از عدم درک صحیح مفهوم و مزیت استقرار این سیستم هاست. بیش تر شرکت هایی که با تبلیغات گسترده به ویژه در تلویزیون و رسانه های نوشتاری، گفتن گواهینامه را با افتخار اعلام می کنند، دارای کالاهای صادراتی یا خدمات قابل صدور به سایر کشورها هستند. اما از آن جا که بیش تر حجم صادرات کشورهای در حال توسعه را مواد خام تشکیل می دهند، لذا کالای صادراتی (مواد خام) این کشورها نیازمند بهره مندی از گواهینامه ISO نیست. متأسفانه در کشور ما نیز تب اخذ گواهینامه ISO بسیار رایج شده است. هر روز شاهد تبلیغات گسترده ای از رادیو و تلویزیون پیرامون این بحث هستیم. البته در مواردی که تمایل به صادرات وجود دارد، داشتن گواهینامه ISO شاید خبری قابل تأمل باشد. اما نکته در این است که چرا بیش از ۹۵ درصد از مؤسساتی که هیچ گونه تولید صادراتی ندارند و می توانند از

استانداردهای داخلی تبعیت کنند، به دنبال اخذ این گواهینامه هستند؟ در واقع سؤال اصلی این است که آیا مؤسسه استاندارد کشور اعتبار ندارد و نمی‌تواند برای روش‌های مدیریتی تولید، استانداردهای معادل تعریف کند؟ آیا اهرم حقوقی کافی در اختیار نهادهای متولی امور صنعت و معدن در کشور ما به منظور الزام صنایع به رعایت استانداردهای مدون داخلی وجود ندارد و صرفاً بیگانگان باید برای مدیریت تولید، مدیریت محیط زیست و... این کشور راهکار استاندارد شدن ارائه کنند؟ به عنوان مثال، چندی است در صنعت برق کشور شاهد بروز تب اخذ گواهینامه توسط نیروگاه‌ها هستیم و سؤال این است که به راستی نیروگاه‌های ما که تولیدات آن‌ها مصرف داخلی دارند، چه لزومی به داشتن گواهینامه ISO 9000 احساس می‌کنند؟! دیگر این که اگر بعضی نیروگاه‌ها چنین گواهینامه‌ای را نداشته باشند، آیا تولیدات آن‌ها مصرف نمی‌شود؟

صدالبته نکته پنهان در این داستان ضرورت رعایت الگوهای فراملی زیست محیطی توسط چنین سازمان‌هایی است که در رأس آن ISO 14000 قرار دارد؛ چرا که به عنوان مثال، در همان نیروگاه مورد بحث، توسعه آبی، بهره‌مندی از فناوری نوین و در نهایت، گشایش اعتبار ارزی لازم به منظور انتقال فناوری، صرفاً در گرو تأیید مراجع ذیصلاح جهانی، نظیر صندوق بین‌المللی پول است که در حال حاضر قواعد سختی را برای فروش فناوری پیشرفته به کشورهای در حال توسعه، به شرط رعایت مسائل زیست محیطی، به فروشندگان و اعتبار دهندگان تحمیل کرده‌اند.

۷. روش گرفتن گواهینامه یا ثبت استقرار SME

سازمان متقاضی گواهینامه باید قراردادی برای ممیزی سیستم با یک سازمان گواهی دهنده ذیصلاح و معتبر منعقد کند. سپس سیستم و برنامه مدیریت زیست محیطی سازمان، برای اطمینان از برآورده شدن الزامات استاندارد و تعیین این انطباق، توسط ممیزان سازمان گواهی دهنده طی مراحل مورد ارزیابی واقع می‌شود که شامل بازنگری برنامه مدیریت محیط زیست آن سازمان، در قیاس با الزامات استاندارد مربوط و ارائه یک گزارش کتبی از ممیزی توسط مؤسسه گواهی دهنده خواهد بود. تمرکز اصلی در ممیزی توسط سازمان گواهی دهنده بر این است که آیا سیستم مدیریت سازمان متقاضی در تاریخ ممیزی، الزامات استاندارد مربوطه (در این مورد، استاندارد ISO 14001) را برآورده می‌کند یا خیر. در صورتی که سازمان گواهی دهنده هرگونه نقص یا

کمبودی را در حین ممیزی مشاهده کند، ضمن گوشزد نمودن آن، ممکن است به سازمان متقاضی گواهینامه در برآوردن الزامات و مراقبت مسئولانه‌ای که توسط قانون به سازمان تحمیل می‌شود، کمک کند، اما عملکرد زیست محیطی سازمان را ارزیابی نمی‌کند. بنابراین گواهینامه ISO 14001 و گزارش ممیزی به منظور کاربرد به عنوان جایگزینی برای توصیه قانونی مبنی بر مطابقت با قوانین لازم‌الاجرا توسط سازمان طراحی نمی‌شود. همه اطلاعات دریافتی از سازمان‌های متقاضی در سازمان گواهی دهنده محرمانه تلقی می‌شود و در صورت درخواست هرگونه اطلاعات توسط مسئولان قانونی یا دادگاه‌های ذیصلاح، ابتدا سازمان متقاضی ممیزی در جریان امر قرار خواهد گرفت. خدمات ممیزی و ثبت گواهینامه که توسط سازمان گواهی دهنده ارائه می‌شود، صرفاً با در نظر گرفتن منافع سازمان‌های متقاضی خواهد بود و سازمان گواهی دهنده هیچ‌گونه مسؤولیتی در قبال هر طرف ثالث دیگری غیر از سازمان متقاضی نخواهد داشت.

۸. هزینه‌های به ثبت رساندن سیستم و گرفتن گواهینامه

در حال حاضر، نمایندگی‌های زیادی از طرف مؤسسات خارجی استاندارد (ISO) در داخل کشور ما فعالیت دارد. این نمایندگی‌ها در واقع از طرف مؤسسات خارجی، شرکت‌های داخلی را ممیزی می‌کنند. از آنجا که بسیاری از شرکت‌ها برای طی مراحل مقدماتی گرفتن گواهینامه ISO، نیازمند برخورداری از خدمات شرکت‌های مشاور هستند، هزینه‌های این مشاوران نیز باید جزو هزینه‌های صدور گواهینامه منظور شود. در حال حاضر هزینه ممیزی و صدور این گواهینامه در ایران بیش از ۳۰ میلیون ریال است و پس از اخذ این گواهینامه که به هر حال در شرایط موجود صادر می‌شود، هر ۶ ماه یک بار نمایندگی‌های مربوطه از سازمان‌ها و شرکت‌های متقاضی به صورت دوره‌ای بازدید می‌کنند که هزینه این بازدید نیز در حال حاضر بیش از ۵ میلیون ریال است.

استاندارد ISO حداقل پس از مدت ۵ سال مورد بازبینی قرار می‌گیرد که البته در ایران، این زمان به مدت ۳ سال تقلیل یافته است. چنانچه شرکت‌های متقاضی قادر به رعایت مفاد و شرایط سیستم‌های اصلاح شده بعدی ISO نباشند (که عموماً هم نیستند)، گواهینامه آن‌ها باطل و برای برقراری مجدد شرایط و صدور گواهینامه، دوباره باید مبالغ فوق‌الذکر با احتساب نرخ تورم پرداخت شود. در مورد مشاوران نیز، گرچه اغلب پرداخت‌ها ریالی است،

ولیکن به دلیل لزوم انطباق شرایط موجود با وضعیت استاندارد، شرایط هزینه‌های مشاوره بین ۶-۱/۲ برابر هزینه صدور گواهینامه متغیر است که ردیف گسترده تغییرات هزینه، به واسطه تفاوت در شرایط موجود سازمان‌های متفاوت است. مراتب نگهداری گواهینامه و بازبینی شرکت‌های متقاضی با نرخ‌های جدید، باز هم در سنوات بعدی تکرار می‌شود و بخشی از همین منابع به ارز تبدیل می‌شود و به نفع سازمان‌های اصلی صادرکننده گواهینامه که مسؤلیت تأیید و مهمور کردن گواهینامه‌ها را برعهده دارند، از کشور خارج می‌شود که متأسفانه، از قراردادهای نمایندگی‌های داخلی با سازمان‌های خارجی صادرکننده گواهینامه ISO، میزان سهم ارزی ایشان و نیز حجم متقاضیان اطلاع دقیق در دست نیست.

۹. راهکار اجرای استقرار سیستم مدیریت زیست محیطی
ساختار استاندارد ISO ۱۴۰۰۱، مانند تمامی سیستم‌های کلاسیک مدیریت کیفیت، بر مبنای چرخه ACDP یا طرح‌ریزی، اجرا، بررسی و اقدامات اصلاحی است. از آن‌جا که در حین استقرار این سیستم، طرف‌های ذینفع به بهینه‌سازی عملکرد زیست محیطی سازمان نیز علاقه دارند، لذا چرخه فوق علاوه بر فرایند بهبود مستمر، نیازمند دربرداشتن خط مشی زیست محیطی در ذهنیت مدیریت رده بالای سازمان‌ها نیز هست. کسب نتایج مثبت از استقرار SME، بر بهینه‌سازی فرایندهای تولید و محصولات برای حذف تولید مواد زائد و نیز پیشگیری از آلودگی در منبع انتشار، استوار است. بنابراین، در خط مشی زیست محیطی^۵ اتخاذ شده، پیشگیری از آلودگی صراحتاً باید در اولویت قرار گیرد و کنترل آلودگی تنها زمانی که پیشگیری از آن توجیه اقتصادی نداشته باشد یا از دیدگاه اقتصادی میسر نباشند، صورت پذیرد. ضمناً تشریح عواقب و پیامدهای بارز زیست محیطی عملکرد سازمان باید شامل فرایندهای تولید منشأ این پیامدها نیز باشد. به عبارت بهتر، هزینه پیشگیری از آلودگی باید از بودجه همان بخش تولید تأمین و پرداخت شود. در این صورت، ضمن افزایش بازده مصرف مواد خام و کاهش هزینه‌های آینده برای نصب تجهیزات کنترل آلودگی، ارتباطات پیشرفته دولتی و تسهیلات بیش‌تر برای گرفتن مجوزهای توسعه پایدار نیز قابل حصول خواهد شد. در چنین شرایطی، اخذ گواهینامه ISO ۱۴۰۰۱، به دلیل بازگشت سود بیش‌تر و

حفظ منافع، بیش از آن که یک برچسب پرهزینه محسوب شود، می‌تواند روشی برای سرمایه‌گذاری در جهت سود بیش‌تر سازمان مربوطه محسوب می‌شود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

استقرار یک مدل SME در یک سازمان و پی‌آیند آن، احراز موفقیت در اخذ گواهینامه ISO، به هیچ‌وجه متضمن کیفیت بالای خدمات تولیدی در آن سازمان نیست. اصولاً طراحی چنین سیستم‌هایی مبتنی بر بهبود شرایط مدیریتی است و سودده بودن یا هزینه‌ساز شدن برخورداری از گواهینامه ISO، تابع بلاشرط و مستقیم عملکرد مدیریت و نیز نحوه نگرش و دیدگاه مسؤولان رده بالای تصمیم‌گیرنده در همان نهاد یا سازمان است. به عبارت بهتر، چنانچه پارامتر اقتصاد در قضاوت ما نسبت به ISO به عنوان یکی از موازین تصمیم‌گیری مبنای قرار گیرد، آن‌گاه استقرار ISO به دلیل تحکم کنترل آلودگی در منبع و پیشگیری از انتشار آن، و نیز کوشش در جهت حذف یا کاهش آن در منبع تولید، به معنی بازگشت سود بیش‌تر و حفظ منابع اقتصادی سازمان خواهد بود. در این صورت، ISO بیش از آن که یک برچسب پرهزینه محسوب شود، می‌تواند روشی برای سازمان در جهت سرمایه‌گذاری بلندمدت پرسود تلقی شود؛ چرا که در تمام موارد، پیشگیری مقدم بر درمان خواهد شد. از آن‌جا که هزینه‌های پیشگیری به طور متوسط ۱۰ درصد هزینه‌های درمان را شامل می‌شود، لذا در این مورد نیز، ثبت استقرار ISO در حقیقت فرایندی است پربازده و سودآور که علاوه بر بعد اقتصادی، در سایر ابعاد نیز مزایایی را به دنبال خواهد داشت که قبلاً بدان اشاره شد.

* سازمان زمین‌شناسی کشور- گروه اکتشافات ژئوشیمیایی

منابع

1. System Management Environmental (SME)
2. Monitoring
3. International Standard Organization
4. Green Productivity
5. Environmental Policy